

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA BOLALARNI ESTETIK TARBIYALASH VA UNING O'ZIGA XOSLIGI

Boymatova Nargiza Saydaliyevna

Boyovut tuman 2-son DMTT direktori.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10998927>

Annotatsiya. Maktabgacha ta'lim tizimiga yangicha yondashuv asosida noan'anaviy darslarni tashkil etishning mazmun-mohiyati, bog'cha yoshidagi bolalar tarbiyasiga e'tibor bugungi kun ta'lim tizimining sarchashmasi hisoblanadi. Yuqoridagilardan kelib chiqib maqolada maktabgacha ta'lim muassalarida estetik tarbiyaning mazmuni tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, estetik tarbiya, estetik taraqqiyot, shaxsning estetik ongi, estetik idrok.

AESTHETIC EDUCATION OF CHILDREN IN SCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS AND ITS CHARACTERISTICS

Abstract. The essence of organizing non-traditional classes based on a new approach to the school education system, and paying attention to the education of children of kindergarten age, is the essence of today's education system. Based on the above, the article analyzes the content of aesthetic education in school educational institutions.

Key words: school education, aesthetic education, aesthetic development, aesthetic consciousness of the individual, aesthetic perception.

ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ ДЕТЕЙ В ШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ И ЕГО ХАРАКТЕРИСТИКА

Аннотация. Сущность организации нетрадиционных занятий на основе нового подхода к системе школьного образования, внимания к образованию детей детсадовского возраста является задачей современной системы образования. На основании вышеизложенного в статье анализируется содержание эстетического воспитания в школьных образовательных учреждениях.

Ключевые слова: школьное образование, эстетическое воспитание, эстетическое развитие, эстетическое сознание личности, эстетическое восприятие.

KIRISH

Maktabgacha ta'lim muassasasi uzluksiz ta'limning birinchi qadami bo'libgina qolmay, balki faol, ijodkor va ma'naviy jihatdan boy shaxsnishakllantiruvchi ilk pog'ona hamdir.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 30 sentabrdagi "Maktabgacha ta'lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni hamda "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim vazirligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi Qarori bunga dalildir.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti (MTT)larida ta'lim-tarbiya jarayonini yuqori saviyada tashkil etish tarbiyalanuvchilarga ta'limning keyingibosqichlarida qiynalmasdan davom ettirishga imkoniyatlar yaratadi. Ta'lim samaradorligini ta'minlovchi asosiy shartlardan biri – bolalarning ingliz tiliga ijobiy munosabatini rag'batlantirish va turli xildagi ta'lim vositalaridan foydalanish hisoblanadi. Bu vositalar ichida pedagogik texnologiyaning muhim tarkibiy qismi hisoblangan didaktik o'yinlar asosiy o'rin tutadi.

Shuningdek, dars samaradorligini ta'minlashda ta'lim vositalaridan foydalanish, darslarda muammoli vaziyatlarni vujudga keltirishga xizmat qiluvchi va texnologik xarakterdagi didaktik o'yinlarning imkoniyatlari beqiyosdir.

ADABIYOTLAR SHARHI

San'at va hayot go'zalligi bilan tanishtirib borish, hissini tarbiyalab qolmay, shu bilan bir birida uning xayol va fantaziyasini ham rivojlantiradi. Bolalarni go'zallikka oshno qilish ularda hayotiy voqealarni turri tushunish, olijanob his- tuyg'ularni va intilishlarni shakllantirishga yordam beradi. Bolalarda go'zallikni idrok qilishni tarbiyalash orqali ularda boshqa kishilarning kechinmalarini his eta bilish, kishilarning xursandchiliklariga sherik bo'lish, qayg'usini birga baham ko'rish kabi xususiyatlar tarkib toptiriladi [4, 75].

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

Estetik taraqqiyot shaxsning estetik ongi, munosabati va estetik faoliyatining shakllanishi va takomillashuvida o'zaro talab etadigan jarayondir. Shaxsning estetik taraqqiyoti ijtimoiy-tarixiy va estetik tajribani ijodiy o'zlashtirish natijasida yuzaga keladi. Bu har xil yo'llar va shakllar orqali amalga oshiriladi. Shaxsning estetik jihatdan rivojlanishida ma'lum maqsadga qaratilgan ta'lim va tarbiya hal etuvchi rol o'ynaydi.

Estetik ehtiyoj-kishi borliqni, badiiy faoliyatni uning har xil ko'rinishlarida estetik idrok etishga undovchi subyektiv omildir. Estetik ehtiyoj go'zallik to'g'risidagi fanning rivojlanish qonuniyatlarini yanada chuquroq o'rganishga undaydi [2].

Estetik qiziqish shaxsni san'at asarlarini, tevarak-atrofdagi borliqni estetik idrok etishga va estetik faoliyatga yo'naltiradi. Estetik qiziqish estetik ehtiyojni yuzaga keltiradi. "Estetik tarbiya" tushunchasi bilan bir qatorda "badiiy tarbiya" tushunchasi ham mavjuddir [1].

Badiiy tarbiya san'at asarlari orqali tarbiyalashdir. U shaxsda san'at asarlarining shakl va mazmunini estetik idrok etishni rivojlantirish, badiiy didni shakllantirish va san'atning ma'lum turlari bo'yicha ijodiy faoliyatni, ijrochilik qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgandir.

Estetika tabiatdagi, jamiyatdagi moddiy va ma'naviy madaniyat buyumlarida aks etgan, shuningdek estetik ongning paydo bulishi, rivojlanishi va vazifasi to'g'risidagi qonuniyatlarni, obyektiv borliqni estetik bilishning muhim usullaridan biridir. Go'zallik bilan uchrashish kishida estetik his, ruhiy hayajon, beg'araz quvonch uygotadi.

Estetik hisda idrok etilayotgan voqelikka nisbatan xudbinlik ohangi, shaxsiy manfaat nuqtai nazaridan g'arazli qarashlar bo'lmaydi. N.G. Chernishevskiy bu to'g'rida shunday yozadi: «Kishidagi go'zallik hosil qilgan sezgi, odam eng yaqin kishisi bilan uchrashganda paydo bo'ladigan porloq quvonchga o'xshaydi. Biz go'zallikni beqiyos sevamiz, undan eng yaqin kishimizni uchratganda quvongandek zavqlanib quvonamiz».

Go'zallik insoniyatning butun tarixiy taraqqiyoti davomida yaratiladi va madaniy-tarixiy tajribaning bir qismini tashkil etadi.

Uning mavjudligi, obyektivligi yosh avlodga estetik tajribani sistemali ravishda singdirish va shu orqali ularning estetik tomondan taraqqiy etishini ta'minlaydigan estetik tarbiya nazariyasining faol usullarini ishlab chiqishga yo'naltiradi.

Bunda tarbiya va ta'lim jamiyatning estetik madaniyatini o'zlashtirishning asosiy vositasi hisoblanadi. Estetik va ahloqiy tarbiyaning o'zaro bogliqligi shundaki, kishining go'zallikni idrok etishdan quvonishi uning boshqa kishilarga yaxshilik qilganidan xursand bo'lishiga o'xshab ketadi

[5].

Estetik tarbiya axloqiy, aloqiy, mehnat va jismoniy tarbiya bilan chambarchas bog'liqdir.

Estetik va axloqiy tarbiyaning o'zaro bog'liqligi shundaki, kishining go'zallikni idrok etishdan quvonishi uning boshqa kishilarga yaxshilik qilganidan xursand bo'lishiga o'xshab ketadi.

Aksincha, go'zallikni ko'ra bilmaslik, undan zavqlanmaslik yomon ishlarni qilishga olib keladi. San'atning tarbiyaviy kuchi shundaki, u odamni hayotdagi voqealarni, hodisalarni chuqur his-hayajon bilan idrok etishga majbur etadi.

Estetik tarbiy mehnat tarbiyasi bilan chambarchas bog'liqdir. Mehnat faoliyati bolalarni quvontiradi, ular bironta foydali ishni bajarayotib kerakli narsaniyasayotib, o'zlarining kuch va imkoniyatlari o'sib borayotganini sezadilar.

«Go'zallik quvonchisiz mehnat quvonchi bo'lmaydi,- deb yozgan edi V.A. Suxomlinskiy, ammo bularda go'zallik bola ega bo'layotgan narsa emas, balki birinchi navbatda u yaratayotgan narsadir. Mehnat quvonchi-bu turmush quvonchidir».

Estetik kechinmalarda hap doim xayol ishtirok etadi, bu siz go'zallikni idrok etish ham, ijodiy faoliyatni rivojlantirish ham mumkin emas. Xayol faoliyat jarayonida shakllanadi. O'yin, rasm chizish, ertaklarni eshitish xayolning ishlashini talab etadi.

Dastlabki va xayol faoliyat jarayonida narsalar bilan ta'sir etish natijasida yuzaga keladi. Keyingi bosqichlarda esa ijodiy faollikning tashqi shakllaridan sekin-asta fikrlashga utadi. Bola rayem chizganda yoki uynaganda obrazni tasvirlashdan yoki ifodalashdan oldin shu obrazni xayolida yaratadi.

Badiiy asarlarni idrok qilganda ham xuddi shunga uxshash voqea yuz beradiki, bolalar asardagi qahramonlarga xayolan qo'shilib, ularning xatti-harakatlarida o'z xayollari bilan qatnasha boshlaydilar.

XULOSA VA MUNOZARA

Demak, estetik kechinmalar murakkab hodisa bo'lib, hissiyotlar, xayol va fikrning faol ishlashini, o'z fikr va hissiyotlarini ifodalashga, faoliyatga ehtiyoj turilishi kabi xususiyatlarni o'z ichiga oladi.

REFERENCES

1. Козлова С.А., Куликова Г.А. Дошкольная педагогика Москва «Академия» 2017 г.
2. Давидчук А.Н. Обучение и игра методическое пособие Москва «Мозаика – Синтез» 2014 г.
3. Усова А.П. Обучение в детском саду Москва «Просвещение» 2011 г.
4. Образовательная работа в детском саду по программе «Развитие» под редакцией О.М. Дьяченко, В.В. Холмовской. Москва. «Новая школа» 2016 г.
5. O.Yusupov, I.Mirzaeva, A.Mukhamedaminov, D.Shigabudinova, S.Nazarov, U.Muradov, T.Toshpulatov, Sh.Fayziev, Sh.Fayziev. Phraseological Units with Colour Designation Component as a Means of Reflecting the Self-Consciousness of the English People. LINGUISTICA ANTVERPIENSIA, 2021. P. 719-731
6. Nurqulova, G. (2023). PSYCHOLOGICAL CONDITIONS FOR STIMULATING COGNITIVE ACTIVITY IN SCHOOLCHILDREN OF YOUNGER AGE. Modern Science

and Research, 2(12), 1262-1265.

7. Ergashevna, N. G. (2023). Improving Educational Mastery Opportunities in Primary School.
8. Nurqulova, G. (2023). ACCENTUATION FOR TEENAGERS. Modern Science and Research, 2(6), 274-276.
9. Haydarova, S., & Nurqulova, G. (2023). EMERGENCE OF AGGRESSION AND NEGATIVISM IN PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF ADOLESCENT PERIOD. International Bulletin of Engineering and Technology, 3(10), 62-64.